

İNEKLERDE RASLADIĞIMIZ CYSTIC OVARİUM (NYMPHOMANIA) VAKALARI

M. Zeki Doğaneli*

Cystic ovarium veya nymphomania, hypophyse bezinin hormonal bozukluğu sonucu yumurtalıkta patolojik olarak büyük follicul'lerin veya cyst'lerin şekillenmesidir.

Başlıca süt ineklerinin hastalığı olmakla beraber et ırklarında da rastlanabilir. Pubertiden seniliteye kadar her yaştaki inekler yakalanabilirse de en ziyade 2-5 inci doğumları müteakip şekillenir. Çok sütlü ineklerde görüldüğüne göre bu hastalığın süt verimi ile sıkı ilgisi vardır. Yalnız bu ilişki genetik olmayıp ancak physiologico-hormonal olabilir. Yüksek süt verimi, kesif besleme, daha sık günlük sağım veya bu faktörlerin her üçü birden cystic ovarium'ların nispetini arttırır. Hareketsizlik ve güneş ışını yoksunluğu hastalığın kış aylarında daha sık olmasına sebep olur. Bu hastalığın kalıtsal olduğunu gösteren deliller vardır⁶.

İneklerin cystic ovarium'u başlıca ovulation ve corpus luteum teşekkülü mekanizmasındaki bir bozukluğa bağlıdır. L H'nin salgılanmasındaki yetersizlikten veya gecikmeden ötürü ovulation olmaz ve Graaf follicul veya seconder follicul'ler ovarium cyst'i halini alır⁸. L H'nin salgılanmasındaki bu yetersizliğin sebebi bilinmemektedir^{7,8}. Bazan cystic durumun başlangıcında ovulation vukua gelir. Fakat salgılanan L H corpus luteum'un teşekkülü için yeterli değildir. Seconder follicul'ler FSH etkisi altında gelişmeğe devam eder. Cyst halini alırlar⁷. Eskiden cystic ovarium'un sebebi infection zannedildi^{2,6}. Cystic ovarium'lu ineklerin hypophyse'lerinde acideophil hücrelerin granulation ve delta hücrelerinin degranulation derecesi cystic follicul'lerin yaşı ile ilgilidir. Hastalığın başlangıcında acidophil hücreler az granüllü ve delta hücrelerinin çoğu granüllüdür. Daha sonra acidophiller fazla granüllü, delta hücreleri granülsüz olur. Bu zamanda büyümüş granüllü ve vacuol'lü beta hücreleri çoğalır³. Cyst'lerin çapı 2 cm ile 7,5 cm arasındadır. Sıvısı Graaf folli-

* A.Ü. Veteriner Fakültesi Doğum ve Jinekoloji Kürsüsü Doçenti. Ankara-Türkiye.

cul'ünkünden daha az nispette östrojenik madde ihtiva eder. Bu östrojenik maddeler nymphomania'nın görülen semptomlarından sorumludur⁶. Follicular cyst'ler sağ ovariumda sol ovariumdan daha fazla şekillenir⁵. Uzun süren nymphomania vak'alarında pelvic ligamentlerin relaxationu ile pelvis özel bir şekil alır. Kuyruk kökü yukarı kalkar. Lumbo-Sacral eklem ventral'e çöker. Uzun süren bazı cystic ovarium vak'alarında inekler daha fazla kilo alabilir. Boyun kalınlaşır. Bir boğa boynu şeklini alır⁶. Alt çene genişleyerek baş kabalaşır, bir öküz başını andırır. Memeler az gelişmiş ve fonctionel değildir¹. Bu symptomlarla birlikte clitoris'in büyümesi, sesin kalınlaşması, erkeklik çiftleşme arzusu gibi değişikliklerle inekler erkek karakteri gösterirler⁴. Bazı müellifler bu masculinisation'un nymphomania'da affecte olan adrenal bezin salgıladığı androgenik etkiye sahip steroid'ler etkisiyle husule geldiğini kabul ederse de Roberts'c göre bu uzun süren östrojenik stimülasyon'un bir sonucudur⁶.

Obs. I - Protokol No: 287 İnek, Y. Boz.

18/3/1965 günü kliniğimize sık sık kızgınlık gösterdiğinden şikayetle getirildi. Nymphomaniac tip gösteriyordu. Yapılan rektal muayenede sol ovarium üzerinde 3 cm kadar çapta tek bir cystic follicul bulundu. Hayvan sahibi kesimi tercih ettiği için tedavi denenmedi.

Obs. 2 - Protokol No: 481, İnek, Y. Boz, 7 yaşında.

27/4/1965 günü kliniğimize bir seneden beri sık sık muntazam olmayan aralıklarla boğaya geldiği şikayeti ile getirildi. Dış bakıdan, vak'anın hikayesinden, ineğin cystic ovarium'lu, yani nymphomaniac olduğundan şüphelenildi. Rectal muayenede cervix uterinin büyük, uterus'un geniş ve gevşek olduğu, sağ ovarium üzerinde büyük bir ceviz kadar cystic follicul'un bulunduğu tespit edildi. İnek genel olarak şişmanlanmış, boynu tamamiyle bir boğa boynu şeklini almıştı. Baş kabalaşmış ve öküz başını andırıyordu. Vücut silindir şeklini almış memeler az gelişmiş ve memelerin ön tarafında yağ toplanmıştı. Sacro-Lumbal articulus ventral'e çökmüş bel çukurlaşmış, kuyruğun kökü yukarı doğru kalkmış ve pelvis önden arkaya, aşağıdan yukarıya doğru meyilli bir hal almıştı. Tuber ischii'ler yukarı kalkmış, üzerleri yağla kaplanmış, vulva yağlanmış ve vulvanın altında yağ biriktirisinden bir tümsek şekillenmişti. Butların arka kısımları convex bir hal almıştı. İnek bu durumu ile kronik bir nymphomania hali gösteriyordu Hayvan sahibi kesimi tercih ettiği için tedaviye baş vurulmadı (Şekil 1-2).

Obs. 3 - İnek, Y.K. Montafon, 9 yaşında, İnanlı İnekhane

5 Eylül - 10 Eylül 1965 günleri arasında bir gurup ineklerin fertilité durumunu tespit etmek için İnanlı inekhanesinde bulunuyorduk. Arabaya koşulan bir çift inek dış görünüşü ile nymphomaniac olarak dikkatimizi çekti. Bunlar kardeşiler ve babaları aynı boğa idi. Hiç yavru yapmamışlardı. Büyük 48-56 Munire'nin vücudu, cystic follicul'lu bir ineğin karakteristik vücut yapısını gösteriyordu. Memeler az gelişmiş ve memelerden oldukça bol miktarda serözite geliyordu. Bakıcıların ifadesine göre zaman zaman memelerden gelen, bu sıvı sulu bir süt halini almaktadır.

Hikayesi: İnek sık sık gayri muntazam kızgınlıklar gösteriyor, kendisi diğer ineklerin üzerine atlıyor, diğer ineklerin ve boğaların atlamasına müsaade ediyor, vulvadan, kızgınlık zamanında görülen müközden daha koyu ve daha yapışkan bir müköz geliyor.

Rectal muayenede: Cervix büyümüş, uterus genişlemiş, gevşek, tonosite yok, sol ovarium'da 3,5-4 cm çapında bir cystic follicul, sağ ovariumda birisi muayene esnasında hemen patlayan diğeri 3-4 cm. kutrunda iki cystic follicul tespit edildi. Baş, boyun, vücut, bel, sağrı ve kuyruk kaidesi nymphomania için karakteristik bütün semptomları gösteriyordu (Şekil 3). Hayvanın damızlık değeri yoktu ve çekim hayvanı olarak kullanılıyordu.

Obs. 4 - İnek, Y.K. Montafon, 7 yaşında, İnanlı inekhanesi

Öbür kardeşine nazaran daha iri cüsseli olan 12-58 Munire de vücut yapısı bakımından nymphomaniac bir ineğin bütün özelliklerini gösteriyordu.

Hikâyesi: Çok sık ve gayri muntazam olarak kızgınlığa geliyor. Kızgınlık gösteren inekleri bir boğa gibi arayıp buluyor ve kendisi diğer ineklere atlıyor, fakat diğer ineklerin kendisine atlamasına kat'iyen müsaade etmiyor.

Rectal muayenede: Cervix büyümüş, uterus geniş ve gevşek, her iki ovarium üzerinde 2,5-3 cm. kadar çapta oval biçimde sert duvarlı birer follicul bulundu. Memeleri az gelişmiş, sağıldığında memelerden bol bir serözite geliyordu. Vücut yapısında nymphomania için karakteristik bütün değişiklikler vardı (Şekil 4). Bu da kardeşi gibi arabaya koşuluyordu.

Özet

Kronik nymphomania'lı dört ineğe rastladık. Bunlar kronik nymphomania'lı ineklerin bütün vücut değişikliklerini gösteriyorlardı.

Dış görünüş bakımından nymphomaniac bir tip gösteren bu ineklerin rectal muayenesinde genital yolların tipik değişiklikleri, bir vak'ada sol ovarium üzerinde, bir vak'ada sağ ovarium üzerinde, diğer iki vak'ada her iki ovarium üzerinde cystic follicul tespit ettik.

Summary

Some Observations on Cystic Ovaries in Cattle

We encountered 4 cows with chronic cystic ovaries. These cows had been affected with cystic ovaries for long time and they had not been treated. They had steer-like appearance which is characteristic for a nymphomaniac cow. Two of these cows were sisters and were sired by the same bull (See fig. 3 and 4).

On rectal examination we revealed cystic ovarian degeneration, on both ovaries in two cows, on left ovary in a cow and on right ovary in a cow. In all our cases, cervix was large, and the uterus was also enlarged and flaccid.

Literatür

- 1 - **Bonsma, J.C.** (1965): *Visual indicators of fertility*. World Farming. Vol. 7, N. 9, 29.
- 2 - **Cole, H.H., Cupps, P.T.** (1959): *Reproduction in domestic animals*. Vol. II. Academic press, New York and London.
- 3 - **Mc Entee, K., Jubb, K.V.** (1957): *Functional cytology of the bovine adenohypophysis in relation to cystic ovaries*. International Journal of fertility. Vol. II, N, 4.
- 4 - **Nalbandow, A.V.** (1958): *Reproductive physiology*, W.H. Freeman and comp. San Fransisco.
- 5 - **Roberts, S.J.** (1955): *Clinical observations on cystic ovaries in dairy cattle*. The cornell veterinarian. 45, 497-513.
- 6 - **Roberts, S.J.** (1956): *Veterinary obstetrics and genital diseases*. Published by the author. Ithaca, New York.
- 7 - **Roberts, S.J.** (1957): *Ovarian dysfunction in the bovine animal*. The veterinary record. 69, 667-671.
- 8 - **Roberts, S.J.** (1957): *A preliminary report on the treatment of cystic ovaries in dairy cattle by the injection of gonadotropic hormones. Directly into the follicular cyst*. J.A.V.M.A. 131, 510-513.

Yazı "Dergi Yazı Kurulu"na 27/11/1965 günü gelmiştir.

Resim 1 . Uzun süren bir nymphomania vak'asında başın ve boyunun aldığı şekil
Fig. 1 . Steer like head and heavy neck in a cow. This cow had been affected cystic ovaries for a long time.

Resim 2 . Aynı inekte, pelvis'in, butların, kuyruk kökünü ve belin görünüşü.
Fig. 2 . The elevation of the tail head and tipping of the pelvis in the same cow.

Resim 3. Uzun süren bir nymphomania vak'asında, bir ineğin bütün vücudunda meydana gelen karakteristik değişiklikler görülmüyor.

Not: Baş, boyun, gerdan, omuzlar, beden, belin çukurluğu, kuyruk kaidesinin ve sağrının durumu, butların şekli ve az gelişmiş memeye dikkat.

Fig. 3. Steer-like appearance of a cow with chronic cystic ovaries.

Resim 4. Şekil 3 teki ineğin kardeşi. Aynı karakteristik değişiklikleri gösteriyor.

Fig. 4. This cow is sister of the cow which is seen at fig. 3. and has the same appearance as she.